

Susan Spencer-Wendel, Bret Witter: 'Voor ik afscheid neem' Herinneringen aan het mooiste jaar van mijn leven. Uitgeverij Bruna B.V./Lev, Utrecht 2013. ISBN 9789400502918 (ALS/ED/1) Zie ook: www.bruna.nl en www.levboeken.nl

Soort boek/Ziekte/Stijl:

Voorpagina: 'Wat zou jij doen in het laatste jaar? Susan Spencer-Wendel 44) besloot plezier te hebben in plaats van verdriet en maakte zeven reizen met zeven dierbaren. Dit is haar aangrijpende verhaal'

In dit boek wordt beschreven, hoe bij Susan Spencer-Wendel in 2011 ALS wordt geconstateerd, en wat dat voor impact had op haar leven en dat van haar omgeving. Hoe ze besloot een laatste jaar met dierbaren te gaan reizen. Het boek van 352 pagina's wordt verfilmd en is in 25 landen vertaald en uitgegeven.

Over de schrijfster:

Susan Spencer-Wendel is getrouwd met John Wesley een artsbezoeker van beroep. Zij is journaliste, en moeder van drie kinderen Marina, Aubrey en Wesley. Wesley heeft een vorm van autisme. Ze wonen in Florida. Susan Spencer-Wendel was strafrechtbankverslaggeefster voor de Post totdat bij haar in 2011 op 44-jarige leeftijd de ziekte ALS vastgesteld werd. Zij besloot toen haar baan op te zeggen, te gaan reizen en mooie en/of leuke dingen te gaan doen met familie en vrienden. Zij groeide samen met zus Steph, op in het gezin van Tee en Tom Spencer. Zij waren beiden geadopteerd. In 2008 zocht ze haar biologische moeder Ellen op die haar vertelde dat haar vader, Panos Kelalis, gestorven was.

Korte Beschrijving:

Susan beschrijft tussen de reizen door hoe haar familie en vriendenkring in elkaar zit en hoe ze haar leven heeft ingericht, als bij haar ALS wordt geconstateerd. Hoe ze in de loop van het jaar steeds meer afhankelijk wordt van de zorg van John, die uiteindelijk bijvoorbeeld ook haar billen moet gaan afvegen.

Maar het boek gaat veel meer over een jaar van haar leven waarin ze zich wil wijden aan mooie herinneringen maken en reizen, voordat de ziekte ALS haar te zeer zou hebben afgetakeld en dat niet meer mogelijk zou zijn. Ze kan het proces van aftakeling, dat uiteindelijk leidt tot haar sterven, niet stoppen, maar ze kan wel deze mooie herinneringen maken en reizen met dierbaren maken. Want reizen doet ze het liefst. Daarvoor neemt ze de pijnlijke beslissing te stoppen met haar baan als strafrechtbankverslaggeefster.

Ze gaat allerlei activiteiten ondernemen met en voor haar kinderen; met zoon Wesley gaat ze dolfinnen kussen, met dochter Marina gaat ze in New York trouwjurken passen, met Aubrey naar Sanibel Island. Een aantal keren gaat ze naar Cyprus, het land van haar biologische vader, met John naar Boedapest, met zus Steph maakt ze een cruise tocht en met vriendin Nancy Maass Kinnally reist ze naar Yukon om het poollicht te zien. Ze zetten een mooie hut in de tuin waarin Susan kan liggen en dit boek schreef, maakt fotoboeken voor ieder kind, denkt na over haar begrafenis. En schrijft dit boek, een erfenis voor haar kinderen.

Wat viel op:

Hoeveel mooie en bijzondere invallen Susan en haar man hebben en hoe open ze met elkaar over de toekomst kunnen spreken. Bijvoorbeeld over het idee van John om na haar dood de opleiding tot physician arts te gaan doen. Door zo'n gigantische verandering in zijn leven zou hij het verleden misschien sneller achter zich kunnen laten. (Pag. 157).

Maar ook hoezeer Susan nadenkt over de mensen die achterblijven na haar dood en dat het dan goed is als er veel mooie herinneringen zijn die opgehaald kunnen worden en waarover geschreven is. Dat doet ze met veel liefde voor al deze mensen, met gevoel voor humor en zonder overdreven sentimenteel te worden.

Citaten:

Pag.154: 'Als ik eraan denk welke rol rotter is- om de partner te zijn die zal overlijden of de partner die alleen achterblijft- dan denk ik de laatste. De overblijvende partner heeft evenveel verdriet, moet leven met het verdriet van de kinderen en moet vervolgens ook alle verantwoordelijkheden op zich nemen en doorploeteren.'

Pag.181: '*Iedereen zou een lijstje moeten bijhouden van dingen die hij leuk vindt*'

Pag.201: Ik legde huilend uit dat het ALS kon zijn, een doodvonnis.

'Maar...' bracht ik er met moeite uit, 'wat er ook gebeurt, ik ben een gelukkig mens. Ik heb jullie allemaal ontmoet. Ik kan tegen mijn kinderen zeggen: "jullie zijn niet genetisch veroordeeld tot hetzelfde lijden." Ik weet dat ik voor de helft afstam van een geweldige man. En van geweldige mensen.' Ik had het over de ouders die me hadden geadopteerd. Die zich voor me hadden opgeofferd. (...) Ik zei dat ik me de gelukkigste persoon op de wereld voelde.

En dat was ook zo.

Ik mocht dan misschien doodziek zijn, maar die avond-op dat terras, na die maaltijd met die mensen- ervoer ik het volledige wonder van het leven.'

Pag. 313: 'Ik wilde gewoon een herinnering maken.

Ik wilde mijn mooie dochter op haar trouwdag zien. Ik wilde een glimpje zien van de vrouw die ze ooit zal zijn. Misschien zou ik huilen. Want moeders huilen, toch? Maar ik wist dat ik ook zou lachen. Omdat ik samen zou zijn met Marina. Ik zou me voorstellen dat ze gelukkig was.'

Pag.342: 'Wes begon steeds luider te jammeren. Het leek eindeloos door te gaan. (...)

Ik had geen telefoon. Ik kon niet bewegen. Ik kon mijn zoon niet helpen.

Ik had een paniekaanval en begon zelf ook te jammeren. (...) En weer huilde ik mezelf die nacht in slaap.'

Pag.346: 'Wat ik jullie nalaat, mijn kinderen, zijn de herinneringen aan alles waarvan we hebben genoten en wat we hebben ontdekt.

Ik laat jullie dit boek na. Het boek waar ik elke dag aan heb gewerkt, het grootste deel van ons magische jaar.'

Recensie/Extra:

<http://www.npr.org/2013/03/09/173525564/d>